

мережі, бази завдань з метою поширення передового педагогічного досвіду, використання новітніх розробок, усунення дублювання в завданнях.

Варто підкреслити, що автоматизована контролююча система не виключає викладача із процесу перевірки знань: вона звільняє його від багатьох формальних і трудомістких процедур, система дозволяє зосередити увагу на індивідуальних проблемах кожного студента.

Висновки. Ми вважаємо, що система дидактичних засобів моніторингу якості знань буде ефективною якщо:

– використовувати традиційні та інноваційні форми оцінки якості знань як дидактичні засоби;

– розробити та спроектувати систему дидактичних засобів оцінки якості знань студентів;

– здійснювати моніторинг якості знань, протягом усього періоду освоєння студентами освітньої програми;

– використовувати модульно-рейтингову систему навчання як форму організації моніторингу якості знань студентів.

Використана література

1. *Аванесов В. С.* Композиция тестовых заданий : учебная книга для преподавателей вузов, учителей школ, аспирантов и студентов педвузов / В. С. Аванесов. – М. : Адепт, 1998. – 217 с.
2. *Аванесов В. С.* Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В. С. Аванесов. – М. : Мисис, 1989. – 168 с.
3. *Симонов В. П.* Образовательный минимум: измерение, достоверность, надежность / В.П. Симонов, Е. Г. Черненко // Педагогика. – 1994. – № 4. – С. 30–34.

Гнедко Н. М. *Мониторинг успеваемости студентов как одно из направлений оценки качества системы управления в высших учебных заведениях.*

Статья раскрывает возможности решения проблемы осуществления мониторинга успеваемости студентов через создание и освоение системы объективной проверки знаний с использованием информационных технологий на базе разработанной многофункциональной системы тестирования. Показаны особенности функционирования данного программного продукта. Разработана система дидактических средств мониторинга качества знаний студентов.

Ключевые слова: мониторинг, качество обучения, учебная деятельность, тестирование.

Gnedko N. M. *The monitoring the students progress through making and mastering the system of the checking their in higher education institutions.*

The article shows possibilities of the problems solution of monitoring the students progress through making and mastering the system of the checking their Knowledge using information technologies basing on the multifunctional test system worked out. Functioning peculiarities of this programmed product are shown there. Developed a system of didactic means for monitoring the quality of student.

Keywords: monitoring, teaching quality, educational activity, testing.

Гордієнко С. Г.

Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов

ОСОБИСТІСНО-АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ, МОРАЛІ ТА ДУХОВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Статтю присвячено обґрунтуванню проблеми особистісно-аксіологічного аспекту формування культури, моралі та духовності студентів у сучасних умовах. Визначено завдання ВНЗ у створенні умов для розвитку особистості студента.

Ключові слова: особистість, культура, духовність, аксіологічний напрям виховання особистості, загальнолюдські цінності.

Становлення нової Української держави, відродження нації пов'язані зі значними змінами в суспільному житті, змінами менталітету, особливо молоді, формуванням загальнолюдських цінностей як складової розвитку особистості.

Світова цивілізація зазнає також радикальних та досить різнопланових змін і трансформацій у багатьох фундаментальних цінностях. Ці зміни позначаються на розумінні мети, завдань і характеру освіти. Саме вона є в наш час головним і універсальним каналом історичної трансляції культурних цінностей. Звідси – актуальність освіти, яка сьогодні виходить на перший план [5, с. 3].

Суспільство в наш час потребує творчої особистості, яка не тільки володіє знаннями та здатна самостійно мислити, приймати нестандартні рішення, але й особистості з високою культурою, моральними якостями та духовністю. Таким чином, орієнтиром змісту освіти та виховання стає спрямованість на розвиток особистості.

Сьогодні існує багато різних підходів до виховання дітей та молоді, які зорієнтовані на засвоєння елементів культури та моралі, загальнолюдських цінностей, справжньої духовності. Інноваційна педагогічна діяльність, що все ширше впроваджується у практику, пов'язана з відмовою від усталених штампів та стереотипів.

Актуальність проблеми особистісно-аксіологічного підходу до формування культури та духовності студентської молоді викликана сучасним станом нашого суспільства, коли у свідомості молодої людини все більш пріоритетними стають матеріальні цінності, які витісняють інші – любов, повагу, культуру, духовність, доброзичливість, співпереживання тощо. Це часто призводить до негативних наслідків у поведінці. Для сучасної молоді характерні пасивність, конформізм, зневіра у своїх правах, прагматична орієнтація.

Майбутнє країни, її успішний розвиток у першу чергу залежать від того, на які цінності буде зорієнтоване молоде покоління, які життєві пріоритети воно для себе обере. І для цього йому потрібний педагогічний супровід.

Поліпшення ролі освіти у формуванні позитивних особистісних якостей громадян можливе за умови відповідного аксіологічного спрямування навчально-виховного процесу. Виходячи із сучасного стану особистості, неоднозначних соціокультурних впливів на неї, спрямованість освітянського процесу в Україні має бути націлена на її духовне збагачення, творчу діяльність та розвиток здібності до самореалізації, створення умов для саморозкриття інших людей [2, с. 59].

Вивчення проблеми особистісно-аксіологічного аспекту як засобу цілісного розвитку дітей та молоді, формування культури, моралі та духовності актуалізує ідею про відповідність розвитку особистості рівням розвитку суспільства, його культури та духовності.

Протягом останнього часу в науковій літературі досить активно досліджується проблема формування культури, моралі та духовності студентів як багатофакторної та багатоаспектної проблеми, висуваються численні пропозиції з приводу змісту, форм і методів виховання. Наукові доробки М. Боришевського, В. Бутенко, Н. Вознюк, А. Кузнецової, Л. Луганської, Н. Михалковича, О. Олексюк, О. Пометун, Г. Пономарьової, Н. Ткачової, Г. Шевченко, П. Щербань, А. Ярошенко та інших вчених слугують орієнтирами для обґрунтування механізму прилучення студентів до духовних цінностей, що стануть основою їхнього життя.

У висвітленні означеної проблеми автор спирається на праці В. Андрущенко, В. Баранівського, М. Боришевського, В. Кременя для з'ясування філософського аспекту формування особистості студента на основі використання її потенціалу. М. Боришевський створив концептуальну модель зрілої особистості, духовна сфера якої включає систему цінностей і ціннісних орієнтацій. Важливу роль відіграє аксіологічне спрямування всього навчально-виховного процесу, яке буде слугувати прищепленню позитивних якостей особистості. На цьому акцентує увагу В. Баранівський, розробляючи проблему освіти та культури особистості в сучасних умовах глобалізації.

Праці українських психологів з питань розвитку особистості, присвячені формуванню загальнолюдських цінностей, створюють конкретну базу для розробки концепції виховання

особистості, її культури, моралі та духовності. Важливим науковим доробком є праці І. Беха, в яких окреслені фундаментальні особистісні цінності – доміанти, що мають скеровувати побудову майбутньої теорії духовного розвитку людини. Це духовна свобода, культура гідності, моральна раціональність та альтруїзм.

Звертає на себе увагу монографія Л. Сокурянської, в якій автор здійснює соціологічний аналіз, розкриває методи, фактори та механізми самореалізації особистості, актуалізації її індивідуального потенціалу.

Для пошуку виходу з тієї складної ситуації, в якій перебуває зараз освіта та суспільство загалом, учені наголошують на необхідності звертатися до духовної скарбниці нашого минулого. Саме цій проблемі присвячена монографія Н. Ткачової, яка досліджує історію розвитку цінностей у світовій та вітчизняній педагогіці, їх роль та місце в освіті та теоретико-методологічні основи дослідження.

Незважаючи на значну кількість досліджень з означеної проблеми, залишаються не вирішеними до кінця окремі аспекти та соціокультурна обумовленість становлення й розвитку особистості в умовах сучасних трансформаційних процесів, динаміка цінностей та ціннісних орієнтацій, аналіз факторів особистісної поведінки.

Науковці стверджують, що поняття “цінності” у психолого-педагогічній науці не знайшло усталеного вираження та залишається багатозначним. У нових умовах виникає нагальна потреба нового розуміння методології дослідження формування особистості студента.

Мета статті полягає у з'ясуванні особистісно-аксіологічного підходу до формування культури, моралі та духовності студентів, що ґрунтується на застосуванні інноваційних методів, прийомів та засобів педагогічного супроводу.

Розвиток людини – надзвичайно складний процес, у якому беруть участь багато чинників, серед яких, на нашу думку, чи не найважливішу роль відіграють культура, мораль та духовність. У новій соціально-економічній і культурній ситуації, в якій живе нині українське суспільство, зазначає В. Кремень, постають світоглядні, методологічні питання щодо сфери освіти, яких раніше не було. Їх вирішення потребує звернення до філософії освіти, яка останнім часом стала важливим актуалітетом, оскільки сучасна педагогіка та освітній процес продукують безліч проблем, і всі вони вимагають філософського осмислення [5, с. 3]. Сучасна освіта перебуває в якісно новому періоді розвитку. Її трансформаційні зміни викликані, з одного боку, глобальними цивілізаційними процесами, а з другого – логікою становлення її теоретико-технологічної складової. Нервом цих змін є людина – особистість як носій сукупності морально-духовних цінностей [3, с. 4].

У дослідженнях, присвячених вивченню особистості та її цінностей, акцентується увага на якісних стратегіях, які дають можливість докорінним чином змінити сутність особистості, її свідомість та поведінку. Цінність особистості багато в чому визначається тим, які потреби в неї домінують, заради чого вона живе. Йдеться про провідні цінності та смисли людини, саме які й постають механізмами укорінення людини в світ.

Означена нами проблема вимагає визначення сутності аксіології як специфічної галузі, яка досліджує ціннісні орієнтації людини, особливості їх формування у процесі освіти, аналізує структуру системи життєвих цінностей. Аксіологія (від гр. *axios* – цінність, вартість і *logos* – слово, поняття, вчення) – теорія цінностей, що з'ясовує й досліджує якості та властивості предметів, явищ, процесів, що здатні задовольняти потреби, інтереси й бажання людей. Функція аксіології полягає в з'ясуванні цінностей як певних смислотвірних засад людського буття, які зумовлюють спрямованість та мотивування життєдіяльності особистості (ціннісні орієнтації) [11, с. 26].

Філософське осмислення проблеми пов'язане з такими напрямками, як екзистенціалізм, неотомізм, прагматизм тощо. Кожен із цих термінів дає пояснення сутності людини, її внутрішнього стану. Екзистенціалізм визнає особистість найвищою цінністю світу, вона є неповторною, унікальною, особливою. Інший філософський напрям – неотомізм – передбачає виховання таких рис, як доброта, гуманізм, чесність, любов до ближнього, здатність до самопожертви. Аксіологічний підхід передбачає визначення людини найвищою

цінністю суспільства. Більшість учених стверджують, що уявлення індивіда про цінності життя будуть відображенням уявлень його епохи. У різних культурах життєві цінності різні, і залежно від соціально-економічних змін, вони змінюються. Окремі етапи історичного розвитку доводять, що цінності знаходять вираження у концепціях життя, поглядах та уявленнях людини про саму себе.

Фундаментом творення світогляду молодої людини є соціальні цінності. Це – узагальнені уявлення про мету й норми поведінки. Вони втілюють історичний досвід і концентрують сутність культури окремого етносу та всього людства. Такі орієнтири існують також у свідомості кожної людини, з ними вона зіставляє свої дії, на їх основі визначаються соціокультурні типи відносин. Водночас цінності є засобами досягнення мети в житті. Вони виконують роль фундаментальних норм, допомагають людині здійснювати вибір своєї поведінки в життєво важливих ситуаціях. Отже, цінності торкаються особистості, структури самосвідомості, акцентують значення тих чи інших явищ.

Одним із ціннісних надбань людства є культура, створена у процесі історичного розвитку, і, можливо, вона є чи не найсуттєвішим чинником, адже сприяє створенню нових цінностей, використанню їх для подальшого прогресу. Але не все те, що цінує людина, є культурою. Шкода, що в нашому суспільстві існує ще й антикультура, яка суперечить гуманізму і людяності. Це наркоманія, алкоголізм, брехливість, злочинство тощо. Тому саме система цінностей формує внутрішній стрижень культури, духовну квінтесенцію потреб та інтересів особистості. Кожна ціннісна система має двоєдину природу: в індивіді і суспільстві вона є певним еталоном, регулюючи поведінку і діяльність людини. Отже, культура має одну важливу функцію, безпосередньо пов'язану з її людиноствірною сутністю, – освітньо-виховну.

Динаміка цінностей сучасного суспільства надзвичайно мінлива, тому виникає необхідність педагогічного обґрунтування та вибір ціннісних систем для трансформації їх у людські якості. Через вивчення, оцінку, трансляцію досвіду попередніх поколінь, що стають регуляторами способу життя, відбувається процес засвоєння цінностей. Процес формування ціннісних орієнтацій передбачає глибоке вивчення й розуміння соціального середовища як носія цінностей. Розмиті ціннісні критерії залишаються просто гаслами. Тому говорити з молоддю, незважаючи на її чутливість і вразливість, мабуть, треба відкрито, спираючись на конкретні приклади високої моралі та духовності. Але необхідно враховувати, що одна людина не може засвоїти все багатство соціального досвіду людства. Тому самовизначення особистості пов'язане з вибором з усієї скарбниці таких культурних цінностей, що найбільшою мірою відповідають її індивідуальним установкам, потребам та інтересам [10, с. 24].

Особливого значення проблема цінностей набуває в етиці. Більшість аксіологів користуються поняттям “цінність” як еквівалентом поняття “добро”, що є центральною категорією етичної аксіології, стрижневою етичною цінністю. А вслід за добром іде любов – до близьких і рідних, взагалі до всього живого, в тому числі і природи, тваринного та рослинного світу.

Психологи зазначають, що сукупність особистісних цінностей людини разом із її знаннями про суспільні цінності та про цінності інших людей формують ціннісну свідомість особистості. Основу особистісних цінностей складають моральні, в яких відображені соціально-етичні норми розвитку особистості, її діяльності. Вони є ресурсами для підтримки особистісної самоідентичності за допомогою унікального для кожної людини ансамблю вмінь, що визначають можливості особистісної самореалізації у суспільних діяльностях [6, с. 1].

Педагогіка має справу з найскладнішою системою – людською особистістю, яку вона навчає, виховує, формує. На допомогу приходять педагогічна аксіологія – розділ загальної педагогіки, в якому досліджуються цінності, які слід формувати у вихованців [4, с. 21]. Одне із завдань сучасної вищої школи – надання можливості усвідомлення студентом адекватного уявлення про себе і своє місце в суспільстві. До цього спонукає саме життя, динаміка суспільних процесів. Якби цінності не переважали на тому чи іншому етапі розвитку

суспільства, домінуючою буде роль традиційних, бо саме вони є сутністю людської взаємодії, фундаментом життєдіяльності суспільства. Суб'єктивний зміст нових цінностей, що з'являється в період докорінних змін у суспільстві, не превалює в якісних характеристиках особистості.

Стратегічний напрям розвитку системи освіти полягає у вирішенні проблеми особистісно-орієнтованої освіти. Йдеться про таку освіту, в якій особистість студента була б у центрі уваги педагога. З позиції особистісного підходу педагогічна діяльність має бути спрямована на визнання унікальності кожної людини, її інтелекту та моралі. Особливо це стосується студентства, яке в період навчання у ВНЗ не просто отримує нові знання, знайомиться з інноваційними технологіями, а й прилучається до духовних та культурних цінностей. Провідні вчені, застосовуючи ціннісно-суб'єктивний підхід, отримали емпіричне підтвердження того факту, що сьогодні у вищу школу приходять інший, новий студент, який відрізняється від студентів минулих років "модернізованою" та "постмодернізованою" системою цінностей і ціннісних орієнтацій, життєвих стилів, практик поведінки, в тому числі тих, що актуалізують соціальну суб'єктивність майбутніх спеціалістів [9, с. 438].

Аналіз формування цінностей свідчить, що попри певні здобутки, існує низка проблем, що негативно позначаються на стані культури, моралі та духовності студентів, і сутність їх не в самих студентах. Складність полягає в тому, що молодь є об'єктом ідеологічних і політичних маніпуляцій. Боротьба за молодь, її свідомість, її цінності велась і ведеться постійно, причому у великих масштабах із використанням газет, журналів, радіо та телебачення. А молодь неначе гумка вбирає все у свій мозок, свою свідомість, свої переконання. Тому для педагогів, вихователів усіх рівнів сьогодні існує надзвичайно широке поле діяльності.

Для збереження людського в людині вирішальне значення має сформованість її духовного світу. Духовні цінності є найвищими в ієрархічній структурі цінностей, надбанням особистості, її характерною ознакою. Усі педагогічні системи світу визначають особистість і її духовну сферу як найвищу цінність. Духовне оновлення – це відродження втрачених і формування нових духовних цінностей, збагачення новим змістом усіх сторін духовної сфери, набуття особистістю загальнолюдських цінностей.

Категорія духовності може стати основою в теоріях виховання з орієнтацією на абсолютні цінності. Механізми виховання духовності вчені поділяють на об'єктивні – аксіосфера культури і суб'єктивні – аксіосфера особистості. Надання педагогічної допомоги в процесі самовизначення особистості у світі об'єктивних цінностей і набуття на їх основі особистісних сенсів є педагогічним механізмом виховання духовності студентів [7, с. 123]. Виховна функція вищої школи передбачає високі вимоги до організації особистісно-аксіологічного напрямку навчально-виховного процесу. Це чітке визначення функції суб'єктів, відбір найефективніших засобів впливу на студентів, врахування всіх об'єктивних і суб'єктивних чинників виховання. Перед педагогічним колективом стоять конкретні завдання: по-перше, це виявлення й корекція тих негативних особистісних рис, що сформувалися у студентів раніше; по-друге, формування й розвиток особистісних якостей, що відповідають вищим нормам загальнолюдських цінностей.

Процес виховання буде ефективним за умови постійного і цілеспрямованого керівництва. Розробляючи технологію вирішення будь-якої проблеми, педагоги використовують ті чи інші методи на кожному етапі, які можуть бути оформлені як проект, програма, модель, план тощо. В сучасній педагогіці розроблено цілий комплекс виховних методів, до якого входять діагностичні методи, суто виховні, методи перевиховання (корекції) та самовиховання. Всі ці методи вимагають організації такої діяльності з боку всього педагогічного колективу, яка б покращувала особистісні риси студента та спонукала його до самовдосконалення. Головне – це свідоме перетворення самого себе, своїх рис і якостей, ціннісних орієнтацій. На нашу думку, метод самовиховання – один із найбільш дієвих, він також має бути керованим, але в жодному разі не докучливим. Адже відомо, що є тип людини, котра не сприймає зовнішніх впливів. У такому разі педагог може лише підготувати ґрунт для позитивних особистісних зрушень.

Завдання полягає в правильності вибору засобів, форм та методів формування культури і духовності студентів. Для цього необхідно мати уявлення про стан вихованості особистості та рівень індивідуальних особливостей, від яких буде залежати вибір педагогічних технологій та форм впливу на особистість студента. У процесі виховання важливим є подолання негативних рис характеру з опорою на позитивні якості. Принцип заохочення на позитивному прикладі, правильний підхід викликає у студента довіру до педагога і бажання до вдосконалення. Домінуючу роль відіграє, звичайно ж, педагог, який повинен нести загальнолюдські цінності та жити ними. При цьому кожен студент обирає для себе цінності, які певною мірою можуть відрізнитися від загальних, а значущими вони стануть тоді, коли не будуть заперечувати загальнолюдським. Базовими цінностями кожної особистості мають стати такі гуманістичні пріоритети, як Добро, Честь, Гідність, Справедливість, а провідними – Віра, Надія, Любов. Синтез розрізнених цінностей у чітку систему призводить, як правило, до формування цілісної особистості.

Духовні цінності особистості – це найбільш дієві чинники її поведінки. Тут ми цілком згодні з висновками Т. Артимонової про те, що духовна культура найбільше проявляється у взаєминах з іншими людьми, зокрема у здатності: а) сприймати людину, якою вона є, і не залишатися байдужою до неї; б) розуміти людину, тобто виявляти симпатію до тих, хто нас оточує; в) поважати людину; г) у випадках потреби, допомагати людині; д) любити людину у християнсько-моральному тлумаченні цього поняття [1, с. 75].

Вагомим чинником у вихованні може стати християнство, яке ґрунтується на загальнолюдських і національних цінностях. Український народ здавна дотримувався релігійних засад у вихованні дітей та молоді, що поєднують суто духовні елементи з народною педагогікою. В поглядах на релігійне виховання існують різні думки, часто суперечливі, але без сумніву залишається необхідність поваги до ближнього, толерантного ставлення до особистих уподобань тощо (про це самостійна тема, і ми її не будемо розглядати детально).

Вважається, що одним із найважливіших проявів моралі та духовності є самооцінка особистістю своїх вчинків, поведінки, помислів, що усвідомлюються нею. Звідси й висловлювання “чисте сумління”, “муки сумління”. Саме сумління спрямовує поведінку людини, спонукає її творити добро. У зв’язку з цим доречно навести приклади самооцінки студентами своїх цінностей. На Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції (грудень 2009 р., м. Донецьк) самі студенти зазначали, що студент як особистість має велику кількість взаємопов’язаних ціннісних рис. Серед них – розум, мудрість, емоції, воля, рішучість, вміння, переконання, пристрасть, імпульсивність. Із численних моральних якостей можна виділити гуманізм, людяність, доброту, милосердя, сумління, ідейність, відповідальність тощо.

Фундаментальною рисою, відзначали молоді учасники конференції, суттєвою характеристикою студента є його потреби, часто у великій кількості, за їх характером можна стверджувати про рівень його розвитку. Високорозвинений студент – це, насамперед, студент із багатством розумних потреб. Відзначалася наявність і негативних, аморальних якостей [8, с. 25, 32]. Думаємо, що судження студентів достатньо об’єктивні, адже сьогоднішня молодь, як уже зазначалося, впевнена в собі і прагне до вдосконалення себе, свого життя, своїх помислів та цінностей.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямку. Радикальні зміни в житті нашого суспільства викликають зміни у світогляді, моралі, культурі та духовності молоді. Відбуваються зміни і в системі освіти та виховання, основним об’єктом педагогіки стає особистість, її аксіологічні устремління.

Трансформація традиційної освіти, що відбувається сьогодні, передбачає гуманістичну спрямованість усього навчально-виховного процесу, орієнтацію на розвиток особистості, її індивідуальної та соціальної орієнтації. Сьогодні важливо цілеспрямовано й систематично формувати в молодого покоління культурно-історичні основи духовності, що являють собою систему цінностей, поглядів, переконань, ідеалів. Це фундамент внутрішнього світу, свідомості та самосвідомості молоді.

Особистісно-аксіологічний аспект, спираючись на здібності, нахили та інтереси кожної особистості, сприяє формуванню цінностей, що постають креативними компонентами людської культури, визначають сенс та спосіб буття кожного. Трансляція цінностей – це багатовимірний акт, що відбувається між педагогом і студентом у процесі навчально-виховної взаємодії. У розробці концепції особистісно-аксіологічного виховання можуть бути використані базові, загальнолюдські цінності з урахуванням духовно-морального компонента.

Вивчення різних аспектів проблеми в межах особистісно-аксіологічного підходу доводить, що вихованню студентів приділяється увага як у навчальній, так і в позанавчальній діяльності. Більшість дослідників цієї проблеми вважає, що значний вплив має позанавчальна діяльність, адже вона надає широкі можливості вибору студентами саме тієї діяльності, яка максимально наближена до їхніх власних інтересів, уподобань та цілей. Саме неформальна обстановка сприяє випробуванню кожного в різних видах діяльності, забезпечує умови задля прояву своїх здібностей та можливостей, а також своїх особистих цінностей. Форми позанавчальної роботи добре знайомі, більшість із них не нові, йдеться тільки про нове наповнення їхнього змісту з урахуванням змін у суспільстві та психолого-педагогічних досліджень останнього часу.

З огляду на викладене, на нашу думку, доцільно переглянути ставлення до студента як до особистості, використовуючи педагогічний потенціал цінностей як один із засобів цілісного розвитку особистості відповідно до її природи, здібностей, нахилів та потреб. Культура, мораль та духовність формуються тоді, коли особистість долучається до створених суспільством цінностей – морально-етичних, світоглядних, естетичних, коли головним пріоритетом для людини стає прагнення до Істини, Добра, Краси та Любові.

В основі забезпечення умов для розвитку особистості має бути науковість і системність, інтеграція процесів навчання і виховання, що сприятимуть формуванню у студентів оптимального рівня культури, моралі та духовності, високих ціннісних орієнтацій. Моделюючи цілісний образ студента, вчені єдині в тому, що це людина культури – вільна, духовна особистість, зорієнтована на цінності світової і національної культури, здатна до творчої самореалізації та адаптації в соціокультурному середовищі, яке постійно змінюється.

Проблема виховання потребує постійної уваги, вдосконалення змісту, форм та методів, наповнення їх новим змістом, і в подальшому автор має намір більш конкретно підійти до визначення ціннісних орієнтацій студентів.

Використана література:

1. *Артимонова Т.* Основні духовні пріоритети студентської молоді: напрями трансформації / Т. Артимонова // Вища освіта України. – 2008. – № 1. – С. 72-75.
2. *Баранівський В.* Освіта та культура особистості в контексті сучасних реалій глобалізації / В. Баранівський // Мандрівець – 2003. – № 5. – С. 57-59.
3. *Бех І.* Ціннісні наголоси у сучасному вихованні / І. Бех // Світ виховання. – 2007. – № 5. – С. 4-8.
4. *Гончаренко С.* Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
5. *Кремень В.* Синергетична модель розвитку освіти як відповідь на виклики сьогодення / В. Кремень // Рідна школа. – 2010. – № 6. – 3-6.
6. *Музика О. Л.* Ціннісна підтримка: теорія і практика сприяння особистісному зростанню / О. Л. Музика // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – № 7. – С. 1-5.
7. *Сафонов Ю. М.* Теоретико-методологічні основи та практика виховання духовності студентів / Ю. М. Сафонов // Проблеми освіти : наук. зб. – К., 2006. – Вип. 48. – С. 121-128.
8. Світоглядно-ціннісне самовизначення студентської молоді в контексті побудова “суспільства знань”. Матеріали Всеукр. студ. наук. конф. 2-3 грудня 2009р. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2009. – 284 с.
9. *Сокурянская Л. Г.* Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода / Л. Г. Сокурянская. – Х. : Харьк. нац. ун-т им. В. Н. Каразина, 2006. – 576 с.
10. *Ткачова Н. О.* Історія розвитку цінностей в освіті : моногр. / Н. О. Ткачова. – Х., 2004. – 223 с.
11. *Філософський словник соціальних термінів / під ред. В. П. Андрущенко. – К.-Х. : РИФ, 2005. – 672 с.*

Гордиенко С. Г. Личностно-аксиологический аспект формирования культуры, морали и духовности студентов.

Статья посвящена обоснованию проблемы личностно-аксиологического аспекта формирования культуры, морали и духовности студентов в современных условиях. Определено задание ВУЗа в создании условий для развития личности студента.

Ключевые слова: личность, культура, духовность, аксиологическое направление воспитания личности, общечеловеческие ценности.

Gordiyenko S. G. Personal-axiological aspect of the formation of the students' culture, morality and spirituality.

The article is devoted to the substantiation of the problem of personal-axiological aspect in the formation of the students' culture, morality and spirituality at the present situation. The task of a higher educational establishment is determined as creating conditions for a student's personality development.

Keywords: person, culture, spirituality, axiological tendency, common to all mankind values.

Грицай Н. Б.
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті розкрито сутність понять “практичні заняття” і “лабораторні заняття”, проаналізовано методіку проведення лабораторно-практичних занять з дисципліни “Методика навчання біології” у процесі професійної підготовки майбутніх учителів біології.

Ключові слова: методика навчання біології, практичні заняття, лабораторні заняття, методична підготовка, професійна підготовка майбутніх учителів.

Професійна діяльність вчителя біології передбачає низку функцій, до яких належать такі: інформаційна, розвивальна, орієнтаційна, комунікативна, організаційна, мобілізаційна, конструктивна, дослідницька [3, с. 549] та ін. Педагог-практик реалізовує названі функції безпосередньо у навчально-виховному процесі. Для забезпечення належного рівня готовності майбутніх учителів біології до професійної діяльності у вищих навчальних закладах викладають дисципліни циклу професійної і практичної підготовки. Серед них для майбутнього вчителя-предметника особливо важливе значення має опанування методики навчання біології. Завданням дисципліни є не лише засвоєння студентами певної суми знань, формування окремих умінь з методики навчання біології, а вироблення у студентів власного методичного стилю.

Проте на сучасному етапі модернізації вітчизняної системи освіти, її інтеграції до європейського освітнього простору загострюється суперечність між застарілими формами, методами, засобами навчання у вищій школі та потребами впровадження у навчальний процес нових педагогічних технологій, що сприяють саморозвитку, самореалізації та самовдосконаленню студентів.

Саме тому посилюється увага до якості освіти майбутніх учителів біології, зокрема їх методичної підготовки, яка стала розглядатися не лише як основа для надання методичних знань та умінь, а і як підґрунтя формування особистості майбутнього педагога. Учителі нової генерації мають уміти застосовувати у професійній діяльності сучасні освітні технології, інноваційні методики, новітні дидактичні засоби, забезпечувати активізацію пізнавальної діяльності школярів, розвиток їхніх творчих здібностей, задоволення освітніх і духовно-культурних потреб. Тільки педагог нового покоління зможе бути конкурентноспроможним на світовій арені та виховати всебічно розвинену творчу особистість, адаптовану до сучасних умов життя.

Проблема професійної підготовки майбутніх педагогів різнобічно висвітлена в